

Силабус дисципліни

Поведінкові фінанси

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 053 Психологія
Освітньо-професійна програма «Психологія»

Рік навчання: 4, Семестр: 7

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник

ПП

канд. екон. наук, доцент **Карпшин Наталія Іванівна**

Контактна
інформація

nkarpushyn@gmail.com, +380969786860

Опис дисципліни

Дисципліна «Поведінкові фінанси» досліджує вплив поведінкових чинників на процес прийняття фінансових рішень і дає відповіді на питання: чому економічні суб'єкти приймають помилкові фінансові рішення і терплять збитки, а держави – фінансові кризи; як уникнути поведінкових «пасток» і зменшити негативний вплив емоційних, соціальних та інших поведінкових факторів при управлінні фінансами; за якими поведінковими правилами «працює» фінансовий ринок; які потрібно виховувати психологічні якості, щоб приймати обдумані і адекватні фінансові рішення.

Особливість дисципліни проявляється в міждисциплінарному характері і поєднанні таких наук як поведінкова економіка, поведінкові фінанси, фінансова психологія, соціологія і культурологія.

Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Ірраціональна економічна поведінка	Знання економічної термінології, вміння пояснювати причини ірраціональної економічної поведінки та аналізу когнітивних систем мислення людини	Тести, питання
2	Виникнення і розвиток вчення про поведінкові фінанси	Вміння досліджувати еволюції вчення про поведінкову економіку і поведінкові фінанси; оцінювати альтернативні погляди та підходи в економічній науці.	Тести, питання
3	Зміст та теорії поведінкових фінансів	Вміти аналізувати зміст, завдання та міждисциплінарний характер поведінкових фінансів; систематизувати теорії поведінкових фінансів.	Тести, питання

4	Теорія когнітивної помилки	Вміння аналізувати причини та наслідки когнітивної помилки; оцінювати впливи соціальних, когнітивних та емоційних факторів на процес прийняття фінансових рішень.	Кейси
5	Теорія перспектив	Здатність використовувати інструментарій теорії перспектив для пояснення різних відхилень при прийнятті фінансових рішень в умовах ризику та невизначеності	Кейси
6	Системні помилки в процесі схвалення фінансових рішень	Розуміння системних помилок, які виникають в процесі ухвалення фінансових рішень та розроблення рекомендацій щодо їх уникнення	Тести, питання
7	Поведінкова теорія споживання	Вміння використовувати класифікацію типів споживачів та інструментарій поведінкових теорій для пояснення споживчої поведінки індивідів	Тести, питання
8	Поведінкові фінансові рішення домогосподарств	Здатність аналізувати поведінкові чинники, які впливають на фінансові рішення домогосподарств та розробляти рекомендації щодо зменшення їхнього негативного впливу	Тести, питання
9	Поведінкові фінанси і фінансовий ринок	Розуміння причин виникнення фінансових криз та аномалій на фінансових ринках. Усвідомлення поведінкових правил фондового ринку та вміння пояснювати залежність розвитку фондового ринку від національних особливостей та культури інвесторів. Оволодіння інструментарієм теорії шумової торгівлі та теорії ефективності операцій трейдера. Вміння аналізувати зв'язок між психологічними якостями трейдера і успішністю його професійної діяльності.	Тести, питання, кейси
10	Поведінкові підходи в управлінні публічними фінансами	Розуміння ідеї лібертаріанського патерналізму та знання методів «підштовхування» в державному регулюванні та управлінні публічними фінансами. Ознайомлення із досвідом США, Великобританії, Данії щодо «поведінкового» регулювання.	

Літературні джерела

1. Барабаш Л. Трансформація поведінкових фінансів внаслідок зміни моделей економічної поведінки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Економічна». 2020. Вип. 99. С. 43-49. URL: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2020-99-04>
2. Благун І. І. Аномалії на фінансових ринках як фактор ірраціональної поведінки інвесторів. *Науковий вісник Ужгородського університету* 2017. Вип. 2 (50). С. 239-244.

3. Ден Аріелі Передбачувана ірраціональність. URL: <http://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1297-dan-ariely-predictably-irrational>
4. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник національного банку України*. 2017. Червень. С. 30-57.
5. Карпишин Н. І., Крамар Н. Лібертаріанський патерналізм або стратегія оптимального вибору фінансових рішень. *Монетарні та фінансові аспекти стабільного економічного розвитку: збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції* (Тернопіль, 10 листопада 2018). Вектор. Тернопіль, 2018. С. 329-330.
6. Карпишин Н. І., Табака С. А. Психологія прийняття фінансових рішень громадянами. Матеріали міжнародного форуму «Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності» (28-29 листопада 2018 р.), Кременчук, 2018. С. 53-55. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32818>
7. Карпінський Б. Поведінкові фінанси як ефективний базис відображення раціональності й ірраціональності фінансових рішень у системі державотворчого патріотизму нації. *Бізнес-інформ*. 2020. № 6. С. 282-290.
8. Кваша О. В. Основні положення та гіпотези поведінкових фінансів. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 225–231.
9. Методика викладання фінансової грамотності: Навч. посіб. / Кізима Т. О. та ін.; за ред. д.е.н., проф. Кізіми Т. О. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 200 с.
10. Поведінкова економіка. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
11. Поведінкові чинники фінансових рішень домогосподарств. Конкурсна робота URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/e737e9482584c96082233d722502d65f.pdf>
12. Повод Т., Адвокатова Н. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2020. Вип. 2. С. 213-221.
13. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір. URL: <https://nashformat.ua/products/poshtovh.-yak-dopomogty-lyudyam-zrobyty-pravylnyj-vybir-709043>
14. Ушакова Н., Кулініч О., Помінова І. Інституціоналізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Бізнес-інформ*. 2020. № 9. С. 37-43.
15. Addoum J. Household Portfolio Choice and Retirement. *The Review of Economics and Statistics*. 2017. Vol. 99(5). pp. 870-883.
16. Agarwal S., Ben-David I., Yao V. Systematic Mistakes in the Mortgage Market and Lack of Financial Sophistication. *Journal of Financial Economics*. 2017. Vol. 123(1). pp. 42-58.
17. Agarwal S., Chomsisengphet S., Lim C. What shapes consumer choice and financial products? A Review. *Annual Review of Financial Economics*. 2017. Vol. 9. pp. 127-146.
18. Ahmed J., Barber B. M., Odean T. Made Poorer by Choice: Worker Outcomes in Social Security vs. Private Retirement Accounts. *Journal of Banking & Finance*. 2018. Vol. 92. pp. 311-322.
19. Al-Mansour B. Y. Cryptocurrency Market: Behavioral Finance Perspective. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2020. No 7(12). pp. 159–168. URL: <https://doi.org/10.13106/JAFEB.2020.VOL7.NO12.159>
20. Amromin G., De Nardi M., Schulze K. Household Inequality and the Consumption Response to Aggregate Real Shocks. Economic Perspectives. *Federal Reserve Bank of Chicago*, 2018. Vol. 42 (1). pp. 1-20.
21. Armona L., Fuster A., Zafar B. Home Price Expectations and Behaviour: Evidence from a Randomized Information Experiment. *Review of Economic Studies*. 2019. Vol. 86(4). pp. 1371-1410.
22. Badarinza C., Balasubramaniam V., Ramadorai T. The Household Finance Landscape in Emerging Economies. *Annual Review of Financial Economics*. 2019. Vol. 11. pp. 109-129.
23. Bailey M., Cao R., Kuchler T., Stroebel J. The Economic Effects of Social Networks: Evidence from

- the Housing Market. *Journal of Political Economy*. 2019. Vol. 126(6). pp. 2224-2276.
24. Benetton M., Bracke P., Cocco J. F., Garbarino N. Housing Consumption and Investment: Evidence from Ahaed Equity Mortgages. Bank of England Working Papers 790, Bank of England, 2019.
 25. Beshears J., Choi J. J., Laibson D., Madrian B. C. Behavioral Household Finance. In B. D. Bernheim, S. DellaVigna, D. Laibson (Eds.), *Handbook of Behavioral Economics – Foundations and Applications 1* (pp. 177-276). Amsterdam: Elsevier, 2018.
 26. Black S., Devereux P., Lundborg P., Majlesi K. Learning to Take Risks? The Effect of Education on Risk-Taking in Financial Markets. *Review of Finance*. 2018. Vol. 22(3). pp. 951- 975.
 27. Bover O., Hospido L., Villanueva E. The Impact of High School Financial Education on Financial Knowledge and Choices: Evidence from a Randomized Trial in Spain. Working Paper 1801, Bank of Spain, 2018.
 28. Calvet L. E., Campbell J. Y., Gomes F., Sodini P. The Cross Section of Household Preferences. Working Paper, Harvard University, 2019.
 29. Cloyne J., Ferreira C., Surico P. (2020). Monetary Policy when Households have Debt: New Evidence on the Transmission Mechanism. *The Review of Economic Studies*. 2020. Vol. 87(1). pp. 102-129.
 30. Country statistical profiles. URL: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=QASA_7HH#.
 31. DellaVigna S. Structural Behavioral Economics. In *Handbook of Behavioral Economics: Applications and Foundations 1* (2018. Vol. 1, pp. 613-723). North-Holland.
 32. Fagereng A., Guiso L., Pistaferri L. Portfolio Choices, Firm Shocks, and Uninsurable Wage Risk. *Review of Economic Studies*. 2018. Vol. 85(1). pp. 437-474.
 33. Gomes F., Haliassos M., Ramadorai T. Household Finance (March 6, 2020). *Journal of Economic Literature*, Forthcoming, URL: <https://ssrn.com/abstract=3549863>
 34. Goodman L. S., Mayer C. Homeownership and the American Dream. *Journal of Economic Perspectives*. 2018. Vol. 32 (1). pp. 31-58.
 35. Heimer R., Myrseth K., Schoenle R. YOLO: Mortality Beliefs and Household Finance Puzzles. *Journal of Finance*. 2020. No 74(6). pp. 2957-2996.
 36. Illiashenko P. Behavioral finance: History and Foundation. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2017. No. 239, pp. 28-54.
 37. Karpyshyn N. Behavioral financial decisions of households in Ukraine. *Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 року). Тернопіль: ТНЕУ, 2019.
 38. Karpyshyn N., Koval S. Household investment behavior: world models and national peculiarities. *Modern tendencies of fiscal policy in European economic space: Monograph / A. Krysovatyu, O. Kyrylenko, O. Kneysler et al.; edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovatyu*. Ternopil: TNEU, 2017. pp. 193-201.
 39. Pagel M. A News-Utility Theory for Inattention and Delegation in Portfolio Choice. *Econometrica*. 2018. Vol. 86(2). pp. 491-522.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30 %	40 %	30 %
1. Опитування під час занять – 10 балів за тему(1-4 теми) – макс. 40 балів. 2. Письмова контрольна робота – макс. 60 балів	1. Опитування під час занять (5-10 теми) 5 балів за тему – макс. 30 балів. 2. Письмова робота (1-10 теми) – макс. 70 балів	1. Підготовка КПЗ – макс. 30 балів. 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів. 3. Участь у тренінгах – макс. 30 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом